

HOLOCAUSTUL ÎN BASARABIA, BUCOVINA ȘI TRANSNISTRIA (1941 – 1944)

BASARABIA ȘI BUCOVINA

- **22 iunie – 26 iulie 1941:** eliberarea teritoriilor românești (Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța) de sub ocupația Uniunii Sovietice.
- **3 septembrie 1941:** Decret-Lege pentru organizarea Basarabiei și Bucovinei.
- „problema evreiască” a fost prioritară pentru administrația românească, soluționarea acesteia fiind hotărâtă în cadrul ședințelor Consiliului de Miniștri, unde s-a invocat necesitatea „purificării populației” și „înlăturarea elementelor străine”.
- Evreii au fost acuzați în corpore pentru atitudinea filocomunistă și antiromânească din timpul cedării teritoriilor de est în vara anului 1940 și ocupației sovietice care a urmat.
- Autoritățile au inițiat prin Jandarmerie și unități ale armatei strângerea evreilor în lagăre și ghetouri în vederea deportării acestora în Transnistria.
- **30 august 1941:** Transnistria este declarat teritoriu sub administrație românească.

BASARABIA ȘI BUCOVINA

- **August – noiembrie 1941:** la Chișinău s-a organizat cel mai mare ghetou evreiesc din Basarabia.
- Lagărele și ghetourile din Basarabia au fost desființate pe măsura deportării evreilor în Transnistria.
- Evreii au fost obligați la marșuri zilnice de 30 de kilometri, iar cei rămași în urmă erau executați pe loc.
- **9 octombrie 1941:** a început deportarea a peste 26.000 de evrei din Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, Rădăuți, Gura Humorului și alte localități din vecinătate.
- **Octombrie 1941:** circa 9.000 de evrei din Dorohoi sunt deportați, majoritatea bătrâni, copii și femei întrucât bărbații erau la munca obligatorie.
- **Octombrie-decembrie 1941:** deportarea majorității evreilor din Basarabia (circa 60.000) și Bucovina (circa 45.000 de evrei).
- **Octombrie 1942:** deportările în masă au fost suspendate.

BASARABIA ȘI BUCOVINA

Jurnal de război

Fără patrie, fără Dumnezeu,
neavând pentru cine lupta, terorizați de ofițeri, - toți jidani, -
soldații armatei roșii sunt mânați în turme pe front
De vorbă cu prizonierii ruși

Reportaj propagandistic
în ziarul „Curentul”
(2 august 1941)

Informație despre soarta
evreilor condamnați la
deportare (ziarul „Țara”
din Sibiu, 5 decembrie
1941)

O bandă de filo-jidani descoperită la Ploești

PLOEȘTI. — De curând s'a descoperit la Ploești o bandă, care în schimbul unor foarte mari sume de bani 300.000—400.000 lei de fiecare, ajutau evreii din Basarabia și Bucovina să vină la București spre a scăpa de viața de ghetto care îi așteaptă la Bug. Cei cari compun banda au reușit în scurt timp să agonisească averi foarte mari, devenind cum s'ar

spune neste noapte milionari. Poliția din Ploești a reușit să aresteze pe unul dintre aceștia pe când transporta un evreu și o evreică în schimbul a 300.000 lei. Ceva mai mult jandarmii cari însoțesc trenurile București—Ploești au reușit să aresteze pe Gheorghe Săvescu fost comisar de poliție care fusese destituit pentru furturi și înșelăciune.

BASARABIA ȘI BUCOVINA

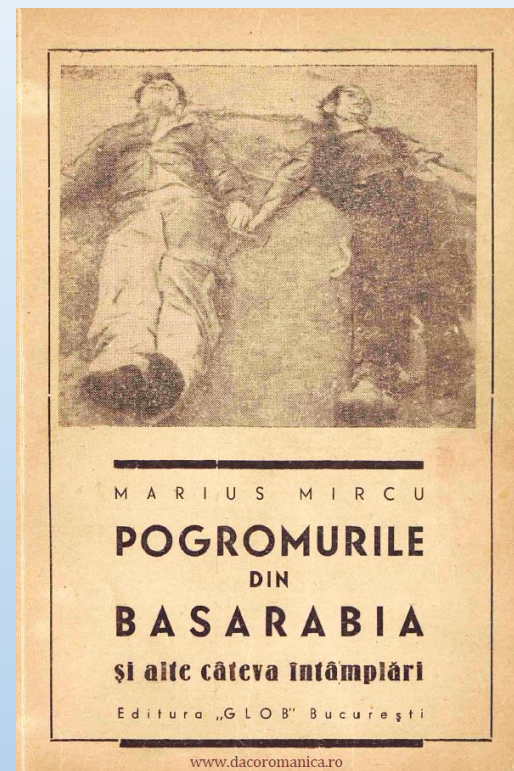
În 1941, legiunea de jandarmi din *Cetatea Albă* a predat nemților pe cei 8000 evrei din acel județ. Au fost uciși până la unul, băgați într'o carieră de nisip, pe care au surpat-o apoi peste cadavre, „așa ca să aibă și înmormântare”. Dar cum mâini și picioare au rămas pe afară, au fost aduși premilitarii să-i îngroape mai bine. O fetiță de cinci ani, căreia i-au fost împușcați părinții, s'a pus în genunchi și a rugat pe călăi :

— Eu sunt mică, eu ce știu ? Nu mă omorâți !

— Ei și ce ?

I s'a pus țeava puștii la cap și au terminat cu rugămintele „nefondate”.

Cruzimile față de evreii din Basarabia și Bucovina sunt evocate în cărțile lui Marius Mircu, publicate în primii ani după război.

BASARABIA ȘI BUCOVINA

Orașul Cernăuți

Prima patrulă română venită în recunoaștere, a intrat în oraș Sâmbătă 5 Iulie 1941. A luat contact cu populația locală, a dat instrucțiuni pentru organizarea măcelului. Spre seară s'a retras.

A doua zi, Duminică, au intrat trupele de avangardă române și germane, pe șoselele principale: șoseaua Siret-Cernăuți, strada Transilvaniei, și șoseaua Herța-Cernăuți.

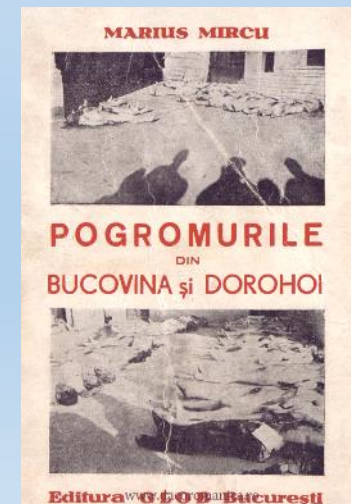
Evreii erau ascunși. Se aflase prin radio că înainte cu câteva zile, au fost măcelăriți la Iași, aproape 12.000 evrei. Dar pericolul era și mai apropiat. Țăranii care veneau din sate povesteau că în toate localitățile din jurul orașului au fost omorâți toți evreii.

Trupele române au luat contact cu populația din cartierele periferice: Mânăstiriște (unde locuiau ucraineni, români și evrei) și Horecea (români și evrei). Conduse de localnici, patrule române comandate de subofițeri au intrat în toate casele evreiești din aceste cartiere. Parte din evrei au fugit, cei mai mulți au fost împușcați, fie în casele lor, fie pe când fugeau spre centru.

S'a aflat imediat că, comandanții trupelor române au acordat trei zile libere, când fiecare poate face ce vrea cu evreii. Orașul era prea mare și evreii prea mulți, ca să-i ajungă 24 de ore, ca în restul târgurilor și satelor bucovinene.

(Intr'adevăr, după trei zile crimele au încetat).

Cruzimile față de evreii din Basarabia și Bucovina sunt evocate în cărțile lui Marius Mircu, publicate în primii ani după război.

POGROMUL DE LA ODESSA

- **16 octombrie 1941:** orașul Odessa a fost ocupat de trupele române; devine sediul **Guvernământului Civil al Transnistriei**.
- În Odessa locuiau circa 120.000 de evrei.
- **22 octombrie 1941:** sovieticii au aruncat în aer clădirea Comandamentului militar; au murit comandantul orașului și 78 de militari români și germani.
- Din ordinul mareșalului Ion Antonescu s-au luat „măsuri severe de represalii” împotriva populației civile.
- Au fost uciși circa 19.000 de evrei.
- Masacrul evreilor din Odessa a continuat în apropierea orașului, unde peste 20.000 de evrei evacuați au fost executați la **Dalnic**.
- Dintre supraviețuitorii de la Odessa, majoritatea a fost deplasată la **Berezovca** sau în alte regiuni din Transnistria, unde și-au găsit sfârșitul.

POGROMUL DE LA ODESSA

Intrarea trupelor române în Odessa.

**Clădirea comandamentului militar
român distrusă de sovietici.**

POGROMUL DE LA ODESSA

Evrei din Odessa escortați de trupele române.

Mareșalul Ion Antonescu inspectează frontul de la Odessa.

POGROMUL DE LA ODESSA

Evrei din Odessa adunați pentru a fi deportați sau executați.

POGROMUL DE LA ODESSA

Evrei executați în Odessa.

DEPORTĂRILE ÎN TRANSNISTRIA

- **Septembrie 1941 – martie 1944:** teritoriul dintre Nistru și Bug s-a aflat sub administrație românească, fiind organizat **Guvernământul Transnistriei**.
- Gheorghe Alexianu a fost Guvernatorul Transnistriei.
- Evreii deportați în Transnistria au fost considerați susținători ai Uniunii Sovietice, ei fiind tratați ca potențiali inamici și supuși exterminării.
- Cele mai mari lagăre s-au organizat la Bogdanovca, Dumanovca, Berezovca și Vapniarca.

Perioada	Locul	Nr. celor uciși
Octombrie 1941	Odessa-Dalnic	40.000
Decembrie 1941 – ianuarie 1942	Bogdanovca	48.000
Ianuarie – martie 1942	Dumanovca	18.000

DEPORTĂRILE ÎN TRANSNISTRIA

NOTĂ

Situația evreilor evacuați în Transnistria

1)	Evacuați din Basarabia și	— Din Basarabia . . .	55.867
	Bucovina în anul 1941 :	— Din Bucovina . . .	43.798
	Din Dorohoi și Herța		10.368
		<u>Total</u>	<u>110.031</u>
	Rămași la 1 Septembrie 1943		50.741
2)	Evrei comuniști trimiși în Lagărul Vapniarca din cei aflați în libertate în țară, la data evacuării lor în Transnistria		554
	Dintre aceștia : a) Scoși din lagăr și lăsați liberi în Transnistria		427
	b) Rămași în lagăr		127
3)	Evrei trimiși în Lagărul Vapniarca din Lagărul Tg. Jiu		407
4)	Evrei comuniști aflați în penitenciare, evacuați în Lagărul Vapniarca		85
5)	Evrei evacuați pentru nesupunere la munca de folos obștesc, de către Marele Stat Major (Situația la 12 Octombrie 1942)		594
6)	Evrei cari au cerut repatrierea în U. R. S. S.		578
	Dintre aceștia : a) Dispăruți		562
	b) Rămași în viață		16

DEPORTĂRILE ÎN TRANSNISTRIA

Notă transmisă de Dr. W. Filderman, lui Ion și Mihai Antonescu.

2 Ianuarie 1943.

Evreii d'n Transnistria mor pe capete. Numărul orfanilor a crescut de la o mie la cinci mii: copii între 2 și 16 ani.

Intr'un singur orfelinat d'n 140 de copii au murit 26 într'o lună. Zac goi, în paturi fără rufe de pat, în camere neîncălzite fără geamuri, așa că nu se pot coborî d'n pat pentru satisfacerea nevoilor lor, și trăesc într'o atmosferă pestilențială.

Toți suferă de eczeme, furunculoză, scabie și alte boli și sunt sub-alimentați în așa măsură încât după cum se dovedește cu alăturatele fotografii 1), apar drept strigoii!

Cum să fie alimentați când o pâine costă 3 mărci, adică 180 lei; un kgr. de carne 7 mărci sau 420 lei; și cum să fie camere încălzite, când 16 kgr. de lemne costă 8 mărci adică 480 lei.

REPATRIEREA SUPRAVIEȚUITORILOR

- Sub impactul mersului defavorabil al războiului împotriva Uniunii Sovietice, mareșalul Antonescu a dispus repatrierea evreilor deportați din Vechiul Regat.
- Au fost excluși de la repatriere evreii evacuați din Basarabia și nordul Bucovinei.
- Inițial s-a procedat la repatrieri individuale.
- Repatrierea colectivă a fost un proces etapizat, început în decembrie 1943 cu cei 6.053 de supraviețuitori evrei din Dorohoi.
- La 6 martie 1944 au fost readuși 1.846 de copii dintre cei peste 5.000 de orfani deportați.
- Procesul s-a încheiat după trecerea României de partea Națiunilor Unite, la 23 august 1944.
- O parte a evreilor supraviețuitori au fost repatriați de autoritățile militare române cu sprijinul Centralei Evreilor.
- Numeroși orfani aduși în țară au emigrat ulterior în Palestina.

REPATRIEREA SUPRAVIETUIȚILOR

Grup de copii repatriați din Transnistria (martie – septembrie 1944)

RETROSPECTIVA ANILOR 1940 – 1944

CONDUCĂTORUL
STATULUI ROMÂN

București, 4 Februarie 1944

DOMNULE CLEJAN,

Scrisoarea Dvs. privitoare la situația evreilor din Transnistria, a celor de pe Bug și a taxelor de scutire de muncă obligatorie, îmi dă ocazia să pun din nou, o seamă de aspecte ale problemei evreilor din România, în cadrul realității, înfățișate de starea de război și de evenimentele care au precedat-o.

După cum v'am arătat și verbal, am fost nevoit să evacuez evreii din Basarabia și Bucovina, pentru că din cauza oribilei lor purtări din timpul ocupației acestor pământuri românești de către ruși, populația era atât de îndârjită împotriva lor, încât fără această măsură de siguranță, ar fi dat naștere la cele mai odioase pogromuri.

Deși hotărisem să evacuez pe toți evreii din Basarabia și Bucovina, prin diverse intervențiuni și demersuri, am fost împiedicat s'o fac. Azi regret că n'am făcut-o, pentru că am constatat că dintre evreii rămași se recrutează instrumentele cele mai numeroase ale dușmanilor țării. Nu este o organizație teroristă sau comunistă, descoperită de organele polițienești, din care să nu facă parte și evrei și adesea numai evrei. E aceasta tragedia rasei evreești de a nu fi recunoscătoare țării în care trăește și profită.

RETROSPECTIVA ANILOR 1940 – 1944

La aceste rezultate oribile, încheiate în primăvara 1944 în jurul numărului de 350.000 morți, s'a ajuns prin asasinare, masacre, acțiuni de exterminare, regim sălbatec de prigoană, tortură, jaf, mizerie, boală și foame. Metodele de ucidere au fost deosebit de variate și au cuprins aproape tot ce a născocit mintea omenească în această privință, din evul antic până la Hitler. Incepând din Iunie 1940 până în Martie 1944, evreii din Basarabia, Bucovina, jud. Dorohoi și mai târziu evreii din Transnistria, au murit prin împușcare, spânzurare, otrăvire, înec, căsăpire, cremațiune, înfometare, epidemii necombătute și boli neglijate, istovire provocată, tortură până la expiere sau până la sinucidere. Trebuie subliniat că nu au fost folosite camerele de gaze sau crematoriile perfecționate, nici experiențele științifice de vivisecțiune, inoculări de viruse, rezistențe la temperaturi maxime etc.,

Matatias Carp, *Cartea Neagră. Suferințele evreilor în România 1940–1944*,
vol. III: *Transnistria*, 1947, p. 9.